

Mateusz Franas

e-mail: 193427@student.ue.wroc.pl

ORCID: 0009-0007-8231-102X

Wiktoria Domagała

e-mail: 193415@ue.wroc.pl

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

**Transformacja
gospodarki argentyńskiej
w latach 2023-2025
jako współczesny przykład
„terapii szokowej”**

[DOI: 10.15611/2025.60.3.02](https://doi.org/10.15611/2025.60.3.02)

JEL Classification: P00

© 2025 Mateusz Franas, Wiktoria Domagała

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Cytuj jako: Franas, M. i Domagała, W. (2025). Transformacja gospodarki argentyńskiej w latach 2023-2025 jako współczesny przykład „terapii szokowej”. W: M. Stawicka (red.), *Ekonomia* (s. 23-36). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Streszczenie: Praca ma na celu osadzenie reform gospodarczych w Argentynie, zapoczątkowanych w 2023 roku, w kontekście idei „terapii szokowej”. Dokonano analizy przyczyn, przebiegu i skutków reform gospodarczych wprowadzanych przez Javierę Mileię w latach 2023-2025, z naciskiem na przełomowy rok 2024. Zbadano także zachowania i tendencję najważniejszych wskaźników makroekonomicznych, obrazujących stan i zmiany argentyńskiej gospodarki poddanej radykalnym liberalizującym reformom ustrojowym.

Słowa kluczowe: terapia szokowa, transformacja ustrojowa, reformy gospodarcze, Argentyna, Javier Milei

1. Wstęp

Fundamenty idei „terapii szokowej” w kontekście gospodarki zostały spopularyzowane przez amerykańskiego ekonomistę Milтона Friedmana w latach 80. XX wieku. Mentor chicagowskiej szkoły ekonomii w swoich pracach, zwłaszcza w *Capitalism and Freedom* (1962) oraz *Free to Choose* (1980), wielokrotnie podkreślał, że w sytuacjach głębokiego kryzysu gospodarczego tradycyjne, stopniowe reformy często okazują się nieskuteczne. Według niego najlepszym rozwiązaniem jest natychmia-

stowe, całościowe i zdecydowane wprowadzenie reform wolnorynkowych, zanim opór społeczny, polityczny i biurokratyczny zdąży zahamować proces zmian.

Sam Friedman nie posługiwał się jednak zwrotem „terapia szokowa” w żadnej ze swoich prac. Termin ten został wprowadzony do naukowego dyskursu przez innego amerykańskiego ekonomistę – Jeffreya Sachsa. Zdobył on doświadczenie w tym zakresie, doradzając rządowi państw przechodzącym transformację ustrojową, m.in. w Polsce, Rosji i Boliwii. W swojej praktyce promował zestaw działań obejmujący natychmiastową liberalizację cen, prywatyzację przedsiębiorstw państwowych, stabilizację makroekonomiczną oraz otwarcie gospodarki na handel międzynarodowy. To właśnie w analizach Sachsa, między innymi w artykule *What is to be Done?* opublikowanym w 1990 roku na łamach *The Economist*, oraz później w książce *Poland's Jump to the Market Economy* (1993), pojawiło się sformułowanie „shock therapy” które na stałe weszło do języka opisu radykalnych reform gospodarczych.

Koncepcja „terapii szokowej”, oparta na założeniu o konieczności szybkiej i kompleksowej transformacji gospodarki, znalazła praktyczne zastosowanie pod koniec lat 80. i na początku lat 90. XX wieku, głównie w krajach przechodzących z gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej. Przykłady jej wprowadzania w życie pokazują zarówno potencjał tej strategii w przywracaniu równowagi gospodarczej, jak i wysokie koszty społeczne, które nierzadko jej towarzyszyły. W Polsce, w ramach Planu Balcerowicza (1989-1990), liberalizacja cen, stabilizacja monetarna i otwarcie gospodarki pozwoliły przełamać hiperinflację i stworzyć fundamenty pod dynamiczny rozwój. W Chile, pod rządami Augusto Pinocheta, reformy wolnorynkowe przeprowadzone przez „Chicago Boys” doprowadziły do długoterminowej stabilizacji gospodarczej, mimo początkowych kosztów społecznych (Hoover Institution, 2007). W Rosji program szybkiej transformacji w latach 1992-1994 przyniósł chaos gospodarczy i wzrost nierówności, pokazując, że sukces terapii szokowej wymaga stabilnych instytucji (Historyczny Ambasador, 2023). Z kolei Estonia po 1991 roku, dzięki odważnej liberalizacji rynku i reformom podatkowym, stała się jednym z najbardziej dynamicznych państw regionu (Friedrich Neumann Foundation, 2021). Ukazuje to niezwykle zróżnicowanie w skutkach wprowadzania głębokich i szybkich reform gospodarczych, uzależnionych nie tylko od jakości planów transformacji, ale także uwarunkowań geograficznych, politycznych czy społecznych.

W podobnym momencie kulminacyjnym znalazła się Argentyna, której gospodarka na przestrzeni ostatnich dekad systematycznie pograżała się w kryzysie. Lata chronicznej inflacji, nieudanych prób stabilizacji, rosnącego deficytu budżetowego i niestabilności politycznej doprowadziły kraj do dramatycznego załamania, którego apogeum przypadło na rok 2023. W obliczu narastającego chaosu społeczno-gospodarczego władzę w kraju przejął Javier Milei – skrajnie liberalny ekonomista, który zapowiedział przeprowadzenie bezprecedensowej „terapii szokowej”. Oparta na radykalnym liberalizmie gospodarka Mileia miała zerwać z wieloletnią tradycją interwencjonizmu i wprowadzić Argentynę na ścieżkę wolnorynkowej odbudowy.

Celem pracy jest wyjaśnienie, w jakim stopniu reformy gospodarcze wprowadzone w Argentynie w latach 2023-2025 odpowiadają klasycznej koncepcji „terapii szokowej” oraz jakie efekty społeczno-ekonomiczne przyniosły w krótkim okresie.

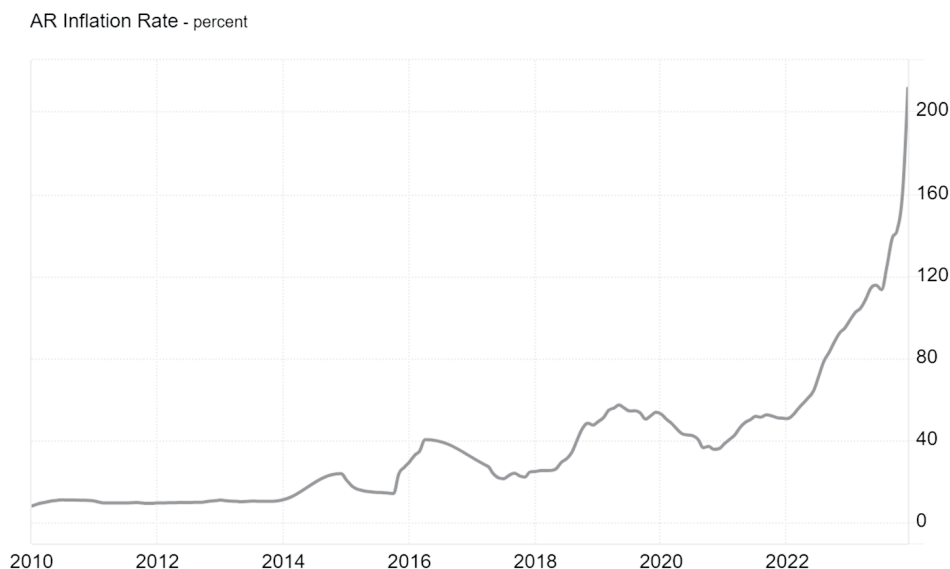
2. Argentyna u progu reform – geneza kryzysu gospodarczego

Argentyna nie zawsze jawiła się jako państwo pogrążone w kryzysie gospodarczym – na przełomie XIX i XX wieku należała do najbogatszych krajów świata. W latach 1890-1930 argentyńska gospodarka rozwijała się w imponującym tempie, opierając swoją siłę na eksporcie surowców rolnych, przede wszystkim wołowiny, zbóż i wełny. W tym czasie kraj przyciągał miliony imigrantów z Europy i był symbolem dobrobytu oraz nowoczesności w Ameryce Łacińskiej. W 1913 roku Argentyna zajmowała nawet 10. miejsce na świecie pod względem PKB per capita, wyprzedzając wiele krajów europejskich, w tym Francję czy Niemcy (Obserwator Gospodarczy, 2022). Znanym powiedzeniem stało się wówczas „riche comme un argentin” – bogaty jak Argentyńczyk (Instytut Misesa, 2025). Jednakże już w połowie XX wieku kraj zaczął stopniowo tracić swoją przewagę gospodarczą. Seria błędów politycznych, wzrost protekcyjizmu, militaryzacja życia publicznego oraz populistyczne rządy – zwłaszcza w epoce peronizmu – doprowadziły do stopniowego osłabienia instytucji gospodarczych i pogłębiających się problemów fiskalnych (WEI, 2023). Jakie więc były konkretne przyczyny decyzji o zastosowaniu „terapii szokowej” w Argentynie?

2.1. Hiperinflacja

Jednym z najbardziej charakterystycznych problemów argentyńskiej gospodarki stała się inflacja. Podczas gdy w najbardziej rozwiniętych krajach świata była problemem marginalnym, Argentyna mierzyła się z jej wielkością na poziomie kilkudziesięciu procent, a w momentach kryzysowych przeradzała się ona w hiperinflację. Już od początku lat 80. stopa inflacji osiągała wartości trzycyfrowe niemalże nieprzerwanie, by w roku 1989 osiągnąć swój rekordowy poziom – ponad 3000% (iCalculator AR, b.d.). Problemy z siłą nabywczą argentyńskiej waluty nie są jednak tylko widmem przeszłości – w XXI wieku, mimo licznych prób stabilizacji, problem inflacji powrócił. Po relatywnie spokojnej pierwszej dekadzie inflacja zaczęła ponownie przyspieszać po 2013 roku, osiągając w 2019 roku poziom około 53%. Kryzys pandemiczny w 2020 roku i próby zwiększenia wydatków socjalnych przez rząd doprowadziły do dalszego osłabienia peso i wzrostu cen. W grudniu 2023 roku inflacja w Argentynie sięgnęła 211,4%, co było wówczas jednym z najwyższych wskaźników na świecie (rys. 1).

Inflacja stała się poważną barierą dla rozwoju gospodarczego – uniemożliwiała długoterminowe planowanie inwestycji, niszczyła siłę nabywczą ludności i zwiększała presję na system finansowy. Argentyńczycy, pozbawieni zaufania do własnej waluty, uciekali w dolar amerykański, co dodatkowo destabilizowało system monetarny oraz bezpieczeństwo na ulicach miast (Bankier.pl, 2023).

Rys. 1. Inflacja r/r w Argentynie w latach 2010-2022

Źródło: (Trading Economics, 2025).

2.2. Zadłużenie sektora publicznego

Stałym elementem kryzysu gospodarczego Argentyny w XXI wieku była nierównowaga fiskalna, przejawiająca się w wysokim deficycie budżetowym i niekontrolowanym wzroście długu publicznego. Niezdolność państwa do utrzymania stabilnych finansów publicznych stanowiła jedno z głównych źródeł inflacji, deprecjacji waluty oraz recesji gospodarczych. Argentyńska polityka fiskalna od lat opierała się na krótkoterminowym zwiększaniu wydatków publicznych – zwłaszcza subsydiów dla energii, transportu oraz rozbudowanych programów socjalnych – bez odpowiedniego zabezpieczenia dochodów budżetowych. Stan ten pogłębił się w szczególności po objęciu władzy przez Juana Peróna w latach 40. XX wieku. Jego polityka gospodarcza, oparta na silnym interwencjonizmie państwowym, subsydiach i redystrybucji, doprowadziła do trwałego wzrostu wydatków publicznych i osłabienia instytucji fiskalnych (WEI, 2023). W rezultacie deficyt budżetowy utrzymywał się na wysokim poziomie przez większość XX oraz XXI wieku. Według danych Trading Economics w 2023 roku deficyt budżetowy Argentyny wyniósł około 2,9% PKB (Trading Economics, 2025). Choć był to wynik nieco lepszy niż w rekordowo złych latach pandemii COVID-19 (kiedy deficyt przekraczał 6% PKB), to nadal wskazywał na głęboką nierównowagę fiskalną. Dodatkowo monetyzacja deficytu budżetowego, w głównej mierze opierana na emisji pieniądza przez bank centralny, napędzała inflację i osłabiała zaufanie do peso. Jak zauważył hiszpański ekonomista Jesús Huerta de Soto, wydaje się to praktyka antydemokratyczna, pozwalająca politykom na nieograniczone

czone finansowanie wydatków „pozornie bezboleśnie”, doprowadzając do zwiększenia marnotrawstwa i populizmu (Mises.org, 2024).

2.3. Kryzysy zadłużeniowe

Powtarzające się kryzysy zadłużeniowe stały się jednym z najtrudniejszych do przezwyciężenia problemów gospodarki Argentyny w XXI wieku. Wysokie zadłużenie publiczne cyklicznie prowadziło do utraty płynności finansowej, bankructw i renegotjacji warunków spłaty długu. W latach 1958-2018 kraj ten zadłużał się w Międzynarodowym Funduszu Walutowym aż dwadzieścia razy (WEI, 2023). Największy kryzys nastąpił w 2001 roku, kiedy Argentyna ogłosiła niewypłacalność na kwotę około 100 mld USD – było to największe bankructwo państwowe w historii do tamtej pory. W jego następstwie kraj przez wiele lat pozostawał odcięty od międzynarodowych rynków finansowych, a próby restrukturyzacji długu były długie i skomplikowane. W 2018 roku sytuacja się powtórzyła: w wyniku gwałtownego odpływu kapitału, wzrostu kosztów obsługi zadłużenia i rosnącej inflacji rząd zwrócił się o pomoc do Międzynarodowego Funduszu Walutowego, zawierając umowę kredytową opiewającą na rekordowe 57 mld USD (IMF.org, 2021). Mimo wsparcia MFW gospodarka nie odzyskała stabilności i w połowie 2020 roku Argentyna po raz kolejny ogłosiła niewypłacalność (WEI, 2023).

2.4. Protekcjonizm gospodarczy i niska konkurencyjność

Jednym z trwałych problemów gospodarki Argentyny w XXI wieku była niska konkurencyjność, wynikająca z wieloletniego utrzymywania polityki protekcjonistycznej. Od czasów Wielkiego Kryzysu kraj stosował wysokie cła, ograniczenia importowe oraz interwencje państwa, które osłabiały efektywność rynku i ograniczały dostęp do nowoczesnych technologii. W XXI wieku, mimo globalnych trendów liberalizacji handlu, Argentyna nadal utrzymywała rozbudowane bariery, co skutkowało słabym napływem inwestycji zagranicznych oraz niskim poziomem produktywności. W 2023 roku indeks wolności handlu wynosił jedynie 51 punktów na 100 (Heritage Foundation, 2025), a w rankingu Global Competitiveness Index 2019 Argentyna zajęła 83. miejsce na 141 krajów (World Economic Forum, 2019). Protekcjonizm i brak reform strukturalnych utrzymywały ten kraj w stanie stagnacji i osłabiały jego zdolność do konkurowania na rynkach międzynarodowych.

3. Radykalny program reform Javiera Mileia – przebieg i realizacja

3.1. Zwycięstwo Javiera Mileia

W obliczu narastającego kryzysu gospodarczego, rekordowej inflacji i gwałtownego wzrostu ubóstwa wybory prezydenckie w Argentynie w 2023 roku miały charakter przełomowy. Społeczne zmęczenie wieloletnią stagnacją i nieskutecznymi próbami naprawy gospodarki doprowadziło do bezprecedensowego (niemal 56% głosów)

zwycięstwa Javiera Mileia – ekonomisty i polityka antyestablishmentowego, który zaproponował program radykalnych reform w duchu wolnorynkowym. Milei zapowiedział przeprowadzenie gruntownej „terapii szokowej”, zwanej przez niego polityką „cięcia piłą łańcuchową”, której celem jest przywrócenie stabilności makroekonomicznej, odbudowa zaufania do rynku oraz otwarcie Argentyny na globalną gospodarkę (Journal of Democracy, 2023). Jego poglądy są głęboko zakorzenione w tradycji austriackiej szkoły ekonomii, inspirowanej myślą Ludwiga von Misesa i Friedricha Hayeka, a także w monetarystycznych teoriach Milтона Friedmana. W swoich wystąpieniach i publikacjach konsekwentnie podkreślał, że wolny rynek i ochrona praw własności są fundamentami dobrobytu, natomiast państwowa ingerencja w gospodarkę prowadzi nieuchronnie do kryzysów i utraty wolności. Zgodnie ze swoimi poglądami w kolejnych miesiącach po objęciu urzędu Milei rozpoczął wdrażanie jednego z najbardziej radykalnych programów reform gospodarczych we współczesnej historii Ameryki Łacińskiej.

3.2. Megadekret

Zdecydowanie jednym z najważniejszych i najbardziej kontrowersyjnych aktów prawnych wydanych przez Javiera Mileia po objęciu urzędu prezydenta Argentyny był tzw. megadekret, oficjalnie oznaczony jako Dekret 70/2023. Opublikowany 20 grudnia 2023 roku dekret liczył aż 366 artykułów i wprowadzał drastyczne zmiany w strukturze gospodarczej i prawnej państwa. Jego głównym celem było natychmiastowe ograniczenie roli państwa w gospodarce, pobudzenie konkurencyjności oraz uwolnienie rynku spod ciężaru regulacji. Dekret obejmował zmiany w kilkudziesięciu obszarach prawa, m.in. takie jak:

- Deregulacja rynku pracy – wprowadzono wydłużenie okresu próbnego dla pracowników z trzech do ośmiu miesięcy oraz ograniczono wysokość odpraw przy zwolnieniu z pracy. Dodatkowo zmniejszono ochronę zatrudnionych w sektorach strategicznych, takich jak transport czy energetyka, co miało na celu zwiększenie elastyczności rynku pracy.
- Liberalizacja rynku nieruchomości – uchylono ustawę z 2020 roku regulującą czynsze, co pozwoliło na swobodniejsze ustalanie stawek wynajmu między najemcą a właścicielem.
- Prywatyzacja 33 przedsiębiorstw państwowych – największe spółki publiczne, takie jak Aerolíneas Argentinas (linie lotnicze) czy YPF (koncern energetyczny), miały zostać przekształcone w spółki akcyjne, co otwierało drogę do ich sprzedaży prywatnym inwestorom.
- Zniesienie obowiązkowych regulacji cenowych i licencyjnych – w wielu sektorach zniesiono wymogi uzyskiwania zezwoleń państwowych na prowadzenie działalności gospodarczej, co miało znacznie ułatwić zakładanie firm i inwestowanie.

Megadekret Mileia stał się symbolem radykalnego zwrotu w polityce gospodarczej Argentyny. Z jednej strony miał umożliwić błyskawiczne przywrócenie wolne-

go rynku i odbudowę konkurencyjności gospodarki. Z drugiej – wywołał poważne kontrowersje dotyczące praworządności, równowagi władz i ochrony praw społecznych (Argentina.gob.ar).

3.3. Cięcia budżetowe

Istotnym filarem reform gospodarczych Javiera Mileia było drastyczne ograniczenie wydatków publicznych i dążenie do szybkiej konsolidacji fiskalnej. Milei od początku swojej kampanii zapowiadał, że bez zdecydowanego „odchudzenia” państwa Argentyna nie ma szans na wyjście z kryzysu finansowego i walkę z hiperinflacją. Po objęciu urzędu w grudniu 2023 roku nowa administracja przystąpiła do realizacji radykalnego programu cięć wydatków. Wśród najważniejszych działań znalazły się:

- Ograniczenie subwencji i dotacji, szczególnie w sektorze energetyki i transportu publicznego, które przez lata sztucznie utrzymywały niskie ceny dla konsumentów, generując ogromne obciążenia dla budżetu państwa.
- Zamrożenie nowych inwestycji infrastrukturalnych finansowanych z budżetu centralnego, poza projektami o strategicznym znaczeniu.
- Wstrzymanie zatrudnienia w sektorze publicznym – zamknięcie rekordowej liczby 13 ministerstw i zwolnienie ponad 30 000 (10% całości) pracowników administracji (The Daily Economy, 2024).
- Rewizja programów socjalnych, ukierunkowana na zmniejszenie liczby beneficjentów i ograniczenie nadużyć.

Według danych Asociación Argentina de Presupuesto y Administración Financiera Pública w pierwszym kwartale 2024 roku wydatki rządu w ujęciu realnym zostały zmniejszone o około 29,7% w porównaniu z tym samym okresem roku poprzedniego. Redukcja dotacji energetycznych i transportowych przyniosła największe oszczędności – w samym sektorze energetycznym wydatki spadły o 60,9%, natomiast w transportowym o 33,5% (ASAP, 2024).

3.4. Liberalizacja handlu

Jednym z kluczowych elementów programu reform Javiera Mileia było zdecydowane otwarcie argentyńskiej gospodarki na handel międzynarodowy. Po dekadach polityki protekcjonizmu i zamknięcia rynku rząd Mileia podjął radykalne kroki w kierunku liberalizacji handlu, mające na celu zwiększenie konkurencyjności krajowych przedsiębiorstw, obniżenie cen dla konsumentów i przyciągnięcie inwestycji zagranicznych. W ramach wprowadzonych reform:

- Zniesiono szereg ceł importowych na dobra konsumpcyjne, komponenty przemysłowe i technologie, co umożliwiło tańszy dostęp do zagranicznych produktów oraz surowców.
- Zlikwidowano ograniczenia ilościowe na import wielu kategorii towarów, eliminując limity i kontyngenty obowiązujące w poprzednich latach.

- Uproszczono procedury celne i eksportowe, zmniejszając biurokrację i czas niezbędny do odprawy towarów na granicach.
- Otworzono rynek na nowe umowy handlowe, przyspieszając rozmowy o przystąpieniu do nowych regionalnych i bilateralnych porozumień, które zwiększają swobodę wymiany handlowej.

Według danych opublikowanych przez The Wall Street Journal w pierwszej połowie 2025 roku import wzrósł o ponad 30% w ciągu sześciu miesięcy poprzedzających publikację, w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Wzrost importu był szczególnie widoczny w sektorze nowych technologii, maszyn rolniczych i części motoryzacyjnych (Financial Times, 2025).

4. Skutki reform Javiera Mileia w ujęciu krótkoterminowym

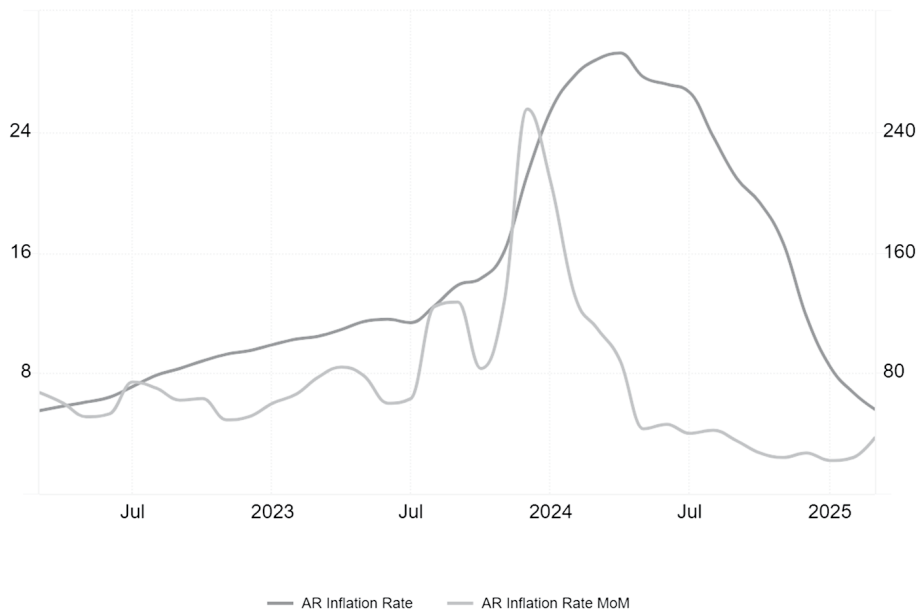
Radykalny program reform gospodarczych wprowadzany przez Javiera Mileia od grudnia 2023 roku wywołał w Argentynie gwałtowne zmiany. Pierwsze miesiące rządów nowej administracji przyniosły wyraźne przesunięcia w kluczowych wskaźnikach gospodarczych. W niniejszym punkcie przedstawiona zostanie analiza najważniejszych zmian makroekonomicznych zachodzących w argentyńskiej gospodarce w latach 2023-2025, ze szczególnym uwzględnieniem roku 2024 – pierwszego pełnego roku realizacji programu reform Mileia.

4.1. Opanowanie inflacji

Jednym z kluczowych problemów, które Javier Milei odziedziczył po poprzednich administracjach, była szalejąca inflacja. W momencie przejęcia władzy w grudniu 2023 roku miesięczna inflacja przekraczała 25%, a roczna wynosiła ponad 200%, co oznaczało jeden z najwyższych wskaźników inflacji na świecie. Wprowadzone reformy, obejmujące deregulację gospodarki, cięcia wydatków publicznych oraz radykalną zmianę polityki monetarnej, szybko zaczęły przynosić pierwsze efekty.

Wykres przedstawiający zmiany stopy inflacji wskazuje na bardzo wyraźny trend: po gwałtownym szczycie inflacyjnym w pierwszym kwartale 2024 roku zarówno miesięczna, jak i roczna inflacja zaczęły systematycznie spadać (rys. 2). Szczyt miesięcznej inflacji przypadł na początek 2024 roku, osiągając wartość powyżej 24%. Był to moment największego napięcia cenowego, będący bezpośrednią konsekwencją uwolnienia kursu walutowego oraz zniesienia kontroli cen. Jednak od wiosny 2024 roku dynamika wzrostu cen zaczęła wyraźnie hamować. Do połowy 2024 roku miesięczna inflacja spadła poniżej 8%, a następnie utrzymywała się na jednocyfrowym poziomie, by w styczniu 2025 osiągnąć rekordowo niski poziom – 2,2%. Jeszcze bardziej znaczące było zachowanie rocznej stopy inflacji: choć nadal utrzymywała się na wysokim poziomie przez większą część roku 2024, to jej trend był jednoznacznie spadkowy. Pod koniec roku i na początku 2025 roku roczna inflacja spadła do poziomów nieobserwowanych od kilku lat, kształtując się poniżej 60% w marcu. Według ankiety przeprowadzonej przez Bank Centralny Argentyny

na początku 2025 roku analitycy przewidują, że roczna inflacja na koniec 2025 roku wyniesie 25,9% (Reuters, 2025)

Rys. 2. Inflacja r/r oraz m/m w Argentynie w latach 2022-2025

Źródło: (Trading Economics, 2025).

Spadek inflacji był jednym z największych sukcesów polityki Mileia w oczach analityków gospodarczych. Stało się to możliwe dzięki kombinacji brutalnych cięć budżetowych, ścisłej kontroli podaży pieniądza oraz wiarygodności sygnałów wysyłanych do rynku. Jednocześnie szybkie hamowanie inflacji miało także negatywne konsekwencje dla gospodarki realnej — spadek siły nabywczej ludności oraz zmniejszenie konsumpcji przyczyniły się do recesji, która jeszcze w 2024 roku pogłębiła kryzys społeczny. Mimo to w porównaniu do wcześniejszych prób walki z inflacją — często niekonsekwentnych i nieskutecznych, jak w przypadku reformatorów takich jak Carlos Men (lata 90. XX wieku) czy Mauricio Macri (2015-2019) — podejście Mileia przyniosło znaczącą poprawę i położyło fundamenty pod długoterminową stabilizację makroekonomiczną (WEI, 2023).

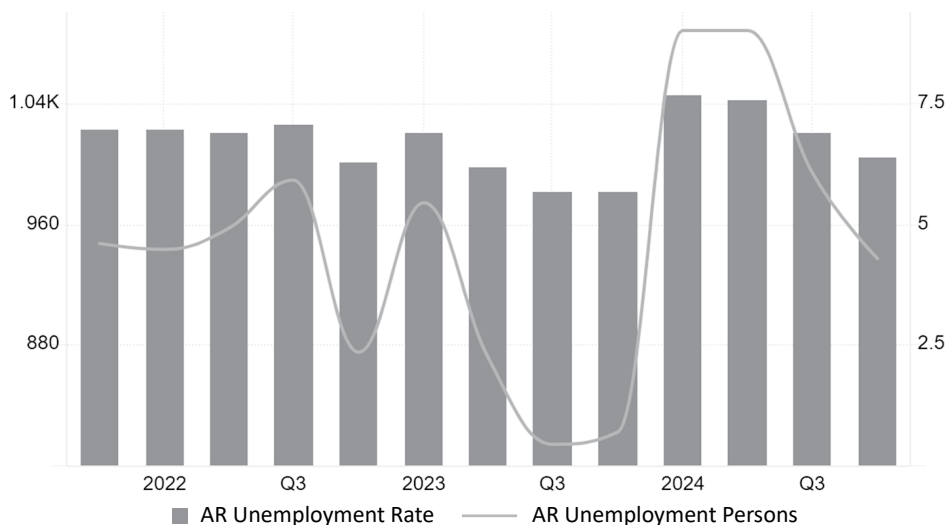
4.2. Nadwyżka budżetowa

Jednym z najważniejszych celów polityki gospodarczej Javiera Mileia była szybka konsolidacja finansów publicznych poprzez radykalne ograniczenie wydatków pań-

stwa i eliminację chronicznego deficytu budżetowego. Od pierwszych dni urzędowania Milei zapowiadał, że Argentyna musi natychmiast przerwać praktykę finansowania wydatków poprzez emisję pieniądza, która przez lata była głównym źródłem inflacji i destabilizacji gospodarczej. Według danych Ministerstwa Gospodarki w pierwszym kwartale 2024 roku wydatki rządowe zostały realnie zmniejszone o około 30% w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Największe oszczędności pochodziły z ograniczenia subsydiów, które wcześniej pochłaniały znaczną część budżetu. W wyniku tych działań Argentyna po raz pierwszy od 14 lat odnotowała nadwyżkę budżetową – w 2024 roku osiągnięto nadwyżkę równą 1,76 bln pesos, co odpowiada 0,3% argentyńskiego PKB. Natomiast podstawowe saldo fiskalne, do którego nie wlicza się spłata długu, wyniosło 10,41 bln pesos, czyli 1,8% PKB (Reuters, 2025).

4.3. Zwiększenie bezrobocia

Wprowadzone przez Javiera Mileia reformy miały głęboki wpływ na sytuację na rynku pracy w Argentynie. Choć liberalizacja przepisów oraz ograniczenie roli państwa w gospodarce były jednym z głównych założeń programu naprawczego, to w krótkim okresie doprowadziły one do wzrostu bezrobocia i znacznych napięć społecznych. Według danych opublikowanych w drugiej połowie 2024 roku stopa bezrobocia wzrosła z około 5,7% w czwartym kwartale 2023 roku do 7,7% w pierwszym kwartale 2024 roku. Równocześnie około 268 000 osób straciło pracę, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym.

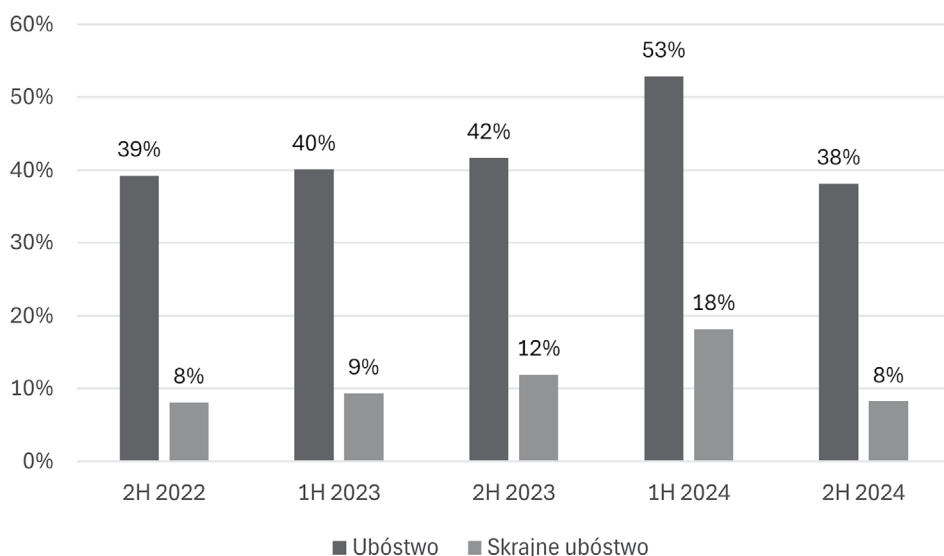
Rys. 3. Stopa bezrobocia i liczba bezrobotnych w Argentynie w latach 2022-2024

Źródło: (Trading Economics, 2025).

Reforma rynku pracy, choć zgodna z ideą wolnego rynku, doprowadziła w pierwszej fazie do osłabienia siły nabywczej społeczeństwa oraz wzrostu niepewności ekonomicznej wśród mniej wykwalifikowanych pracowników. Administracja Mileia argumentowała, że krótkoterminowy wzrost bezrobocia jest nieuniknioną konsekwencją przebudowy struktury gospodarczej i że w dłuższym okresie zwiększona konkurencyjność oraz napływ inwestycji powinny stworzyć nowe, bardziej produktywnie miejsca pracy.

4.4. Wahania wskaźnika ubóstwa

Jednym z najbardziej dramatycznych skutków radykalnej reformy gospodarczej Javiera Mileia był gwałtowny wzrost poziomu ubóstwa w Argentynie. Choć celem reform było przywrócenie stabilności makroekonomicznej i długoterminowego wzrostu gospodarczego, w krótkim okresie działania te doprowadziły do znacznego pogorszenia warunków życia dużej części społeczeństwa. Według danych opublikowanych w drugiej połowie 2024 roku odsetek Argentyńczyków żyjących poniżej granicy ubóstwa wzrósł z około 42% pod koniec 2023 roku do prawie 53% na początku 2024 roku (INDEC, 2025). Był to najwyższy poziom od czasu wielkiego kryzysu gospodarczego z początku XXI wieku.

Rys. 4. Wskaźnik ubóstwa oraz wskaźnik ubóstwa skrajnego w Argentynie w latach 2022-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie (INDEC, 2025).

Jednak już w drugiej połowie 2024 roku, według danych Instituto Nacional de Estadística y Censos, nastąpił wyraźny spadek ubóstwa. Sytuacja zaczęła się po-

prawiać nawet względem okresu przed przejmowaniem urzędu przez Javiera Milei. Zaslugę przypisuje się stabilizacji inflacji, która spadła z poziomu bliskiego 300% w maju 2024 roku do około 66,9% pod koniec roku, oraz częściowej poprawie wynagrodzeń (INDEC, 2025).

5. Zakończenie

Reformy gospodarcze wprowadzone przez Javiera Mileia w Argentynie od 2023 roku stanowią przykład jednej z najbardziej radykalnych „terapii szokowych” przeprowadzonych w państwie demokratycznym w XXI wieku. Skala zmian, ich szybkość oraz bezkompromisowy charakter przypominają wcześniejsze przykłady gwałtownych reform liberalizacyjnych, takich jak w Chile czy w Europie Środkowo-Wschodniej po upadku komunizmu.

W ciągu kilkunastu miesięcy administracji Mileia udało się osiągnąć kilka spektakularnych sukcesów makroekonomicznych. Inflacja, która wcześniej wymknęła się spod kontroli, zaczęła gwałtownie spadać, budżet państwa po raz pierwszy od wielu lat zanotował nadwyżkę, a rezerwy walutowe powoli zaczęły się odbudowywać. Jednocześnie zmniejszyło się ryzyko inwestycyjne i kurs peso się ustabilizował.

Jednak koszty społeczne reform okazały się znaczące, co jest naturalne w przypadku „terapii szokowych”. Wzrost ubóstwa i bezrobocia pokazały, że ponowne przejście do czystej wersji gospodarki rynkowej, szczególnie w warunkach głębokiego kryzysu, niesie ze sobą poważne wyzwania społeczne. Niezadowolenie społeczeństwa oraz intensywny sprzeciw wobec wielu reform wskazują, że nawet najbardziej spójna polityka gospodarcza może natrafić na silny opór, jeżeli nie zostanie odpowiednio wytłumaczona i przeprowadzona w sposób uwzględniający najslabsze grupy społeczne.

Wychodząc z założeń klasycznej „terapii szokowej” Friedmana i Sachsa, gospodarka Argentyny jest na dobrej drodze do osiągnięcia postawionych w 2023 roku celów – program reform możemy więc na ten moment ocenić pozytywnie. Proces transformacji gospodarczej Argentyny zapoczątkowany przez Javiera Mileia jest jednak wciąż w fazie początkowej. Aby móc w pełni zrecenzować skuteczność i trwałość „terapii szokowej” Mileia, konieczne będzie odczekanie kilku kolejnych lat. Udana rewolucja wolnorynkowa, takie jak Plan Balcerowicza przeprowadzony w Polsce, powodowały pogorszenie się stanu gospodarki na około dwa lata, zanim zaczęły przynosić oczekiwane rezultaty (Instytut Misesa, 2025). Dopiero długoterminowe wskaźniki wzrostu gospodarczego, zmiany w strukturze społecznej oraz odporność gospodarki na nowe kryzysy pozwolą odpowiedzieć na pytanie, czy reformy te rzeczywiście przyczyniły się do trwałego przezwyciężenia problemów, które od dekad trapiły Argentynę, czy też postawiły przed społeczeństwem nowe, równie poważne wyzwania.

Literatura

- Argentina.gob.ar. (2023, 20 grudnia). *Decreto DNU 70/2023*. Pobrano z <https://www.argentina.gob.ar/normativa/nacional/decreto-70-2023-395521/texto>
- ASAP. (2024, 17 kwietnia). *Informe de Ejecución Presupuestaria de la Administración Pública Nacional – Marzo 2024*. Pobrano z https://asap.org.ar/img_informes/04171244_EjecucionPresupuestariaAPNMar2024.pdf
- Bankier.pl. (2023, 27 sierpnia). *Szalejąca inflacja w Argentynie. Obywatele napadają na sklepy i uciekają od krajowej waluty*. Pobrano z <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Szalejaca-inflacja-w-Argentynie-Obywatele-napadaja-na-sklepy-i-uciekaja-od-krajowej-waluty-8600944.html>
- Financial Times. (2025, 23 marca) *Argentines Snap up Foreign Goods as Javier Milei Strengthens Peso*. Pobrano z <https://www.ft.com/content/09616cdf-3aef-4061-984b-bd7d4e11df67>
- Friedrich Neumann Foundation. (2021, 8 czerwca). *From State to Market: Thirty Years of Economic Success in Estonia*. Pobrano z <https://www.freiheit.org/central-europe-and-baltic-states/state-market-thirty-years-economic-success-estonia>
- Heritage Foundation. (2025, luty). *Index of Economic Freedom*. Pobrano z <https://www.heritage.org/index/pages/country-pages/argentina>
- Historyczny Ambasador. (2023, 23 sierpnia). *Transformacja systemu od otwarcia do zamknięcia granic – Rosja po 1991 roku*. Pobrano z <https://journals.akademicka.pl/politeja/article/view/5203/4838>
- Hoover Institution. (2007, 30 stycznia) *What Pinochet Did for Chile*. Pobrano z <https://www.hoover.org/research/what-pinochet-did-chile>
- iCalculator AR. (b.d.). *Current and Historical Inflation Rates in Argentina (1980-2024)*. Pobrano z <https://ar.icalculator.com/current-and-historical-inflation-rates.html>
- IMF.org. (2021, 21 grudnia) *Argentina: Ex-Post Evaluation of Exceptional Access Under the 2018 Stand-By Arrangement-Press Release and Staff Report*. Pobrano z <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2021/12/22/Argentina-Ex-Post-Evaluation-of-Exceptional-Access-Under-the-2018-Stand-By-Arrangement-511289>
- INDEC. (2025, 31 marca). *Incidencia de la pobreza y la indigencia en 31 aglomerados urbanos*. Pobrano z https://www.indec.gob.ar/uploads/informesdeprensa/eph_pobreza_03_252282AE14D2.pdf
- Instytut Misesa. (2025, 14 marca). *Zitelmann: Argentyna i rewolucja Javierego Milei*. Pobrano z <https://mises.pl/artukul/zitelmann-argentyna-i-rewolucja-javierego-milei>
- Journal of Democracy. (2021, listopad). *Why Did Argentina Just Elect a Radical Right-Wing Political Outsider?* Pobrano z <https://www.journalofdemocracy.org/elections/why-did-argentina-just-elect-a-radical-right-wing-political-outsider/>
- Mises.org. (2024, 31 grudnia). *A Brief Note on a Historic Proposal by Argentine President, Javier Milei*. Pobrano z <https://mises.org/mises-wire/brief-note-historic-proposal-argentine-president-javier-milei>
- Obserwator Gospodarczy. (2022, 20 grudnia). *Argentyna przestała być bogata, choć trudno powiedzieć, czy kiedykolwiek była*. Pobrano z <https://obserwatorgospodarczy.pl/2022/12/20/argentyna-przestala-byc-bogata-choc-trudno-powiedziec-czy-kiedykolwiek-byla>
- Reuters. (2025, 7 stycznia). *Argentina Economy Seen Growing 4.5% In 2025, Inflation Cooling to Double-Digits*. Pobrano z <https://www.reuters.com/world/americas/argentina-economy-seen-growing-45-inflation-cooling-under-26-2025-01-07/>
- Reuters. (2025, 17 stycznia). *Milei's Argentina Seals Budget Surplus for First Time in 14 Years* Pobrano z <https://www.reuters.com/world/americas/argentina-logs-first-financial-surplus-14-years-2024-2025-01-17/>
- Sachs J. (1993). *Poland's Jump to the Market Economy*. MIT Press
- The Daily Economy. (2024, 7 listopada). *Javier Milei's 'Shock Therapy' Is Working*. Pobrano z <https://thedailyeconomy.org/article/javier-mileis-shock-therapy-is-working/>

- The Rio Times. (2025, 21 stycznia). *Argentina Achieves Record Trade Surplus in 2024*. Pobrano z <https://www.riotimesonline.com/argentina-achieves-record-trade-surplus-in-2024/>
- Trading Economics. (2025). *Argentina Indicators*. Pobrano z <https://tradingeconomics.com/argentina/indicators>
- WEI. (2023, 23 listopada). *Argentyna – kolejna szansa na wyjście z permanentnego kryzysu?* Pobrano z <https://wei.org.pl/2023/aktualnosci/krzysztof-winkler/argentyna-kolejna-szansa-na-wyjscie-z-permanentnego-kryzysu/>
- World Economic Forum. (2019, 8 października). *Global Competitiveness Report 2019*. Pobrano z <https://www.weforum.org/publications/how-to-end-a-decade-of-lost-productivity-growth/in-full/>

Economic Reforms in Argentina from 2023 to 2025 as an Example of „Shock Therapy”

Abstract: The aim of this paper is to place the economic reforms initiated in Argentina in 2023 within the context of the concept of „shock therapy.” The study analyzes the causes, course, and effects of the economic reforms implemented by Javier Milei between 2023 and 2025, with particular emphasis on the pivotal year of 2024. It also examines the behavior and trends of key macroeconomic indicators reflecting the condition and changes of the Argentine economy subjected to radical liberal institutional reforms.

Keywords: shock therapy, systemic transformation, economic reforms, Argentina, Javier Milei